צופים קדימה/המשך מעמ' 10 »

אורתודוקסי מאיטליה המומחה לאמנות הרנסנס ומלמד על המוטיבים הקבליים באתרי נצרות ברומא) ועד לדוברים רמי דרג מישראל העוסקים בציונות, התבוללות ופוליטיקה ישראלית. כמו כן מתקיימים גם פאנלים בנושאים מפילוסופיה ועד חינוך ילדים. כל הציבור שותף בדיון. אורית מדגישה כי בחו"ל, רוב הנשים מגיעות לבית-הכנסת בשבת בבוקר. אם לא מגיעים לבית-הכנסת, לא מרגישים את השבת, אומרת אורית. כל הפעילויות משותפות לגברים ולנשים, כולל השיעורים. כתוצאה מכך הנשים מרגישות חלק בלתי נפרד מהקהילה, מהשיעורים, ומהמפגש החברתי הכולל. משום כך הן גם פעילות מאוד בוועדות השונות ובמועצת בית הכנסת. אורית מסבירה שהקהילה דואגת שכל קבוצת אוכלוסיה תרגיש שייכות לבית-הכנסת. יש גם מניין צעירים. חבריו מקיימים פעילויות משותפות - ספורט וכד' - גם באמצע השבוע. הציבור מוכן לשלם את דמי החבר הגבוהים ואף לתרום מזמנם כי כולם יוצאים נשכרים מן הפעילויות. אורית מקווה לגבש את הקשר בין כל קבוצות האוכלוסיה לבין בית הכנסת. היא מדברת בעיקר על דור העתיד: הילדים, הנוער, הרווקים והרווקות. לדעתה הקהילה צריכה להיות מוכוונת לא רק למשפחות. "כשצעיר מקבל, הוא מרגיש שהוא חשוב ואז הוא רוצה לתרום גם כן", היא אומרת. לשם כך, למשל, בעידוד חברי ועדת התרבות, יזמה אורית ב"גבורת מרדכי" את תפילת הילדים בשבת בבוקר: "בתפילה לפעמים הטקסט לא ברור ואנשים לא מתחברים אליו. לפעמים מתחברים רק בגיל מבוגר", היא מסבירה. היא רוצה לקרב את התפילה לילדים, כדי שירגישו שהיא אינה חובה שנכפתה עליהם, אלא כלי לקדם את האדם. המסגרת לילדים כוללת תפילה משותפת, לימוד פרשת השבוע והפתעה. מספר הילדים משתנה משבת לשבת: בדרך-כלל הוא נע בין 18 ל-22. לפעמים מגיעים אפילו 30 ילדים ויותר.

אורית מקווה ליישם עוד רעיונות רבים שיחזקו את הקשר בין בית-הכנסת לבין אוכלוסיות שאינן נמצאות כעת במרכז ההתרחשות בו. בהצלחה לה ולמשפחתה!

איילת סקסטין

תנחומים

● לאלון שטרן על פטירת אחיו ● לפסיה ולטר ומשפחתה על פטירת חברנו יעקב ● למשפ' גנן על פטירת חברנו אליעזר ● למתי מאירסדורף על פטירת אחותו

יחד ב"שבת אחדות"

- דנית עוזיאל -

קבלת שבת, סעודת שבת ומעגלי שיח בין חברי תנועות הנוער השונות בגבעתיים נערכו ב"גבורת מרדכי"

ב שבת פרשת "בהעלותך" התקיימה בגבעתיים "שבת אחדות". הרעיון נולד מתוך יום האחדות, שצוין בארץ כולה בחודש שעבר, ומטרתו: לשמר ולבסס את תחושת האחדות הגדולה ששררה בחברה הישראלית בקיץ 2014, בעקבות חטיפתם ורציחם של שלושת הנערים ומבצע "צוק איתן". אירועי אותו קיץ הדגישו את הצורך בקירוב לבבות ובחיבור בין אוכלוסיות, מגזרים וקבוצות שונות בישראל. את היוזמה העלו שני בוגרי סניף בנ"ע בגבעתיים, דנית עוזיאל ושחר זדה. בבחינת המצע של תנועות הנוער בעיר הסתבר כי כולן דוגלות בחינוך ובאהבת הזולת וכולן רוצות בעשייה משותפת. אך לצערנו - לא תמיד קיים קשר ביניהן. התהליך התחיל בהפצת הרעיון בקרב תנועות הנוער החילוניות. לאחר שכולן הביעו עניין ורצון, התחלנו בגיבוש שבת האחדות לצופים, לנוער העובד, לבני עקיבא, לכנפיים של קרמבו ולגב"ע. המטרה הייתה ליצור שיח על אחדות ולברר מה בני הנוער שלנו חושבים בנושא. התחלנו את השבת בקבלת שבת מוזיקלית, בכיכר ווהלין. 200 בני נוער הגיעו לבושים בבגדי שבת, ישבו במעגל גדול ושרו יחדיו.משם, המשכנו לקבלת שבת וערבית בבית הכנסת "גבורת מרדכי". את סעודת ערב שבת קיימנו באולם "בית אהרון". שרנו שירי שבת, שירי תנועות הנוער. הכול התנהל ובאווירה טובה וחמה. בסיום הסעודה פתחנו מעגלי שיח (אשר הונחו ע"י בוגרי תנועות נוער). התמקדנו בשני נושאים: אחדות מתוך מכנה משותף (הנתינה וההתנדבות) ואחדות מתוך שונות (הדעות השונות והמחלוקות הרבות בעם). האווירה במעגלי השיח הייתה מדהימה. ראינו בני נוער, הטובים שבטובים, שישבו יחד, דיברו, הביעו עניין אחד בדעותיו של השני והכל מתוך רצון אמיתי לראות את הצד השני. במעגלי השיח העלינו מספר דוגמאות לשוני בין האוכלוסיות. בני הנוער שוחחו עליהן, והצליחו להגיע להבנה של שני הצדדים. מעגלי השיח המשיכו אל תוך הלילה. כולם הראו רצון ומחויבות לדבר אחד עם השני, לנסות לברר מדוע עד עכשיו היה ריחוק. בשיחת הסיכום הוחלט על פתיחת ועדת אחדות - שתכלול שני נציגים מכל תנועת נוער, שיהיו אחראים על פעילויות משותפות. וכמובן, המשך מסורת שבת אחדות. מתוך שבת זו הוכח לנו כי הנוער של העיר גבעתיים הוא נוער איכותי, חכם, ואסרטיבי. נוער שלא מסתפק בגישה שטחית לחיים. הוא לא מקבל את העובדות כפי שהן מוצגות לו בפוליטיקה ובטלוויזיה. הנוער של העיר גבעתיים הוא נוער יוזם ומקרב, נוער שמעוניין בשינוי. ■

צילום: דינת טואיטו

תודה למשפחות המארחות ולכל מי שהשתתפו וסייעו בהצלחת השבת

עוד מחזור של קורס "נתיב" התארח בקהילה

שהשמחה במעונם זר ברכות למזל טוב

ברכות לבר-מצווה ● למוריה פינקלשטיין בת המצווה ולמשפחתה ● לאביבה עזריה בת המצווה ולמשפחתה ● לתהילה ולתפארת סבן בנות המצווה ולמשפחתן ● לרוני נוי בת המצווה ולמשפחתה ● למשפ' אולמר לבר המצווה של הנכד עמרי ברכות להולדת ילדים/ות ● למשפ' זיידמן להולדת הנינה ● למשפ' לקס להולדת הנכדה ברכות לנישואין ● למשפ' איזביצקי לנישואי הנכדה מעיין ולנישואי הנכד אופיר

ברכה מיוחדת

לעזי איזביצקי לרגל קבלת אות יקיר לשכת רואי חשבון בישראל, בטקס בהיכל התרבות

חודש בחודשו

בְטאון **"גבורת מרדכי"** בית כנסת ומרכז קהילתי תורני

בס"ד ח' באב - תשע"ה // גיליון **276** // רח' הרצוג 32 גבעתיים // gvuratmordechai@013net.net // www.gvurat-m.org

מערכת: איילת סקסטין, יוסף ארגמן, רוזי פינקלשטיין, מיכל פרישטיק, יחזקאל פרנקל, חיים מרקוזה // **צלמת:** רינת טואיטו // **עיצוב:** אורלי אליאס

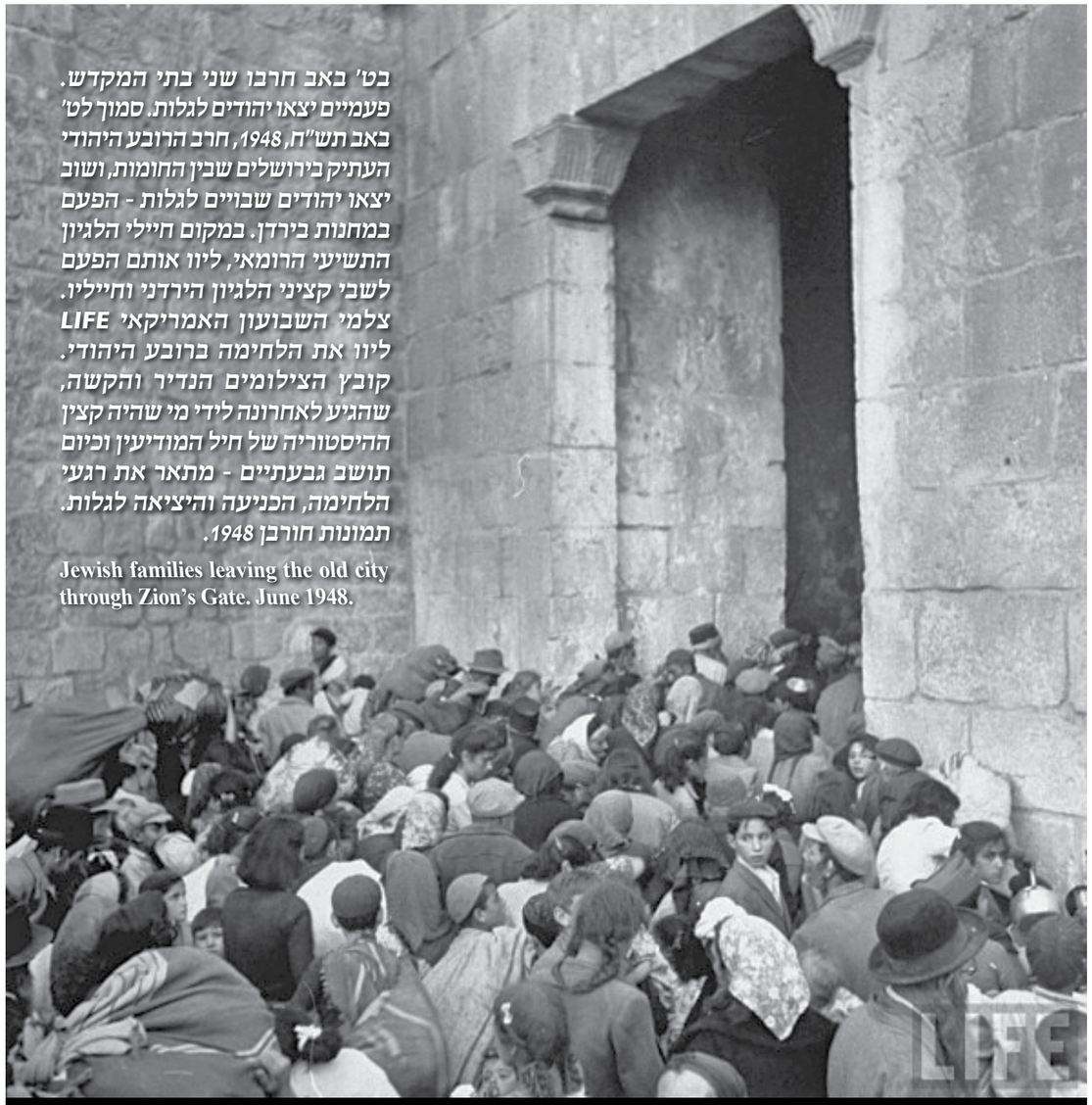

בט' באב חרבו שני בתי המקדש. פעמיים יצאו יהודים לגלות. סמוך לט' באב תש"ח, 1948, חרב הרובע היהודי העתיק בירושלים שבין החומות, ושוב יצאו יהודים שבויים לגלות - הפעם במחנות בירדן. במקום חיילי הלגיון התשיעי הרומאי, ליוו אותם הפעם לשבי קציני הלגיון הירדני וחייליו. צלמי השבועון האמריקאי LIFE ליוו את הלחימה ברובע היהודי. קובץ הצילומים הנדיר והקשה, שהגיע לאחרונה לידי מי שהיה קצין ההיסטוריה של חיל המודיעין וכיום תושב גבעתיים - מתאר את רגעי הלחימה, הכניעה והיציאה לגלות. תמונות חורבן 1948.

Jewish families leaving the old city through Zion's Gate. June 1948.

היציאה לגלות

שנאה מבוקרת

השנאה הינה חלק מהטבע האנושי. היא כאן כדי להישאר עד המצב העתידי בו יגור זאב עם כבש. הבעיה איננה בעצם קיומה של השנאה, אלא בהגזמה בעוצמת השנאה וכן ביישומה במקומות הלא נכונים. לכן, עיקר ההתמודדות עימה: מציאת הדרך הנכונה לשימוש המושכל והמבוקר בתכונה זו

- הרב אברהם וסרמן -

א.

השיח החוזר אלינו בכל שנה, סביב החורבן ולקחיו, עוסק הרבה בשנאת חינם שהייתה הסיבה לחורבן בית שני. רבים מדברים על המלחמה בשנאה ועל מיגורה, ומביעים שאיפה לסלקה מחיינו. בכל שנה מתלווה למבול הדברים הנכתבים והנאמרים צליל של ייאוש, כיוון שהנה עברה עוד שנה ולא נעשה כלום. התחושה המצטברת היא שהשנאה היא מצב נתון, בלתי ניתן לשינוי. לכן, בפתח דבריי ברצוני להבהיר - השנאה כאן כדי להישאר. השנאה היא חלק מהטבע האנושי, עד המצב העתידי בו יגור זאב עם כבש. מכאן, שגם ההתמודדות עימה אינה כוללת אפשרות לסלקה. עיקרה: מציאת הדרך הנכונה לשימוש המושכל והמבוקר בתכונה זו. אם לא נציב לעצמנו מטרה בלתי ניתנת להשגה - יש סיכוי שנצליח להתמודד נכון עם בעיית השנאה. הבעיה איננה נעוצה בעצם קיומה של השנאה, אלא בהגזמה בעוצמת השנאה וכן ביישומה במקומות הלא נכונים.

"מוכתר" הרובע היהודי העתיק בירושלים, הרב וינגרטן, מובל לשבי הליגיון בירדן. 1948

מטבע יצירתו, כל בעל-חיים קיבל מנגנון הגנה המסייע לו בקיומו וכן בהגנה עליו מפני אויבים ומזיקים. כך בנויה גם אישיותו של אדם. מנגנון זה כולל חלקים רבים ובהם הכוח, המלחמה, האומץ, הפחד, הזהירות, היראה וגם השנאה. אפילו הקב"ה - הנוקט בלשון בני-אדם כשהוא פונה אלינו - משתמש בסגנון זה כשהוא מתאר את העדפת יעקב על עשיו: "ואהב את יעקב ואת עשיו שנאתי", וזה לא המקום היחיד בו מופיע הקב"ה בתור "שונא".

כיוון שהאדם נברא עם 'כשרון' שנאה, עליו לכוון אותו למה שמזיק לו, לחברה ולאנושות, ובעיקר - למה שעלול לפגוע בעצם קיומו, ולא להפנות אותו לכיוון הלא-נכון. כך הוכיח יואב את דוד הבוכה על מות אבשלום בנו שמרד בו: "לאהוב את שונאיך ולשנוא את אוהביך".

ב.

אחת השיחות המרשימות של מורי, הרצי"ה קוק זצ"ל, היא על שנאת האחים כלפי יוסף (שיחות הרב צבי יהודה, פרשת וישב). הוא מסביר שנאה זו כעמידה על הייחודיות שלהם, מול יוסף המנסה להשתלט עליהם. בתחילה, שנאה זו הייתה מוצדקת. אבל בשלב מסוים היא הקצינה ויצאה משליטה. בשלב זה הם כמעט הרגו אותו ואח"כ מכרוהו למצרים. על זה אמר הנביא "על שלושה פשעי ישראל ועל ארבעה לא אשיבנו, על מכרם בכסף צדיק ואביון בעבור נעלים".

שנאה במובן "רך" יותר, עשויה להיות גם ביטוי להעדפת צד אחד, ולא בהכרח יחס שלילי ומרחיק. הרי לגבי לאה נאמר "וירא ה' כי שנואה לאה". כלומר, יחסית לרחל היא נחשבת שנואה, אבל ח"ו שיעקב שנא אותה. הרצי"ה היה שב ומדגיש שלמרות הבעייתיות שבה - שנאה עדיפה על פני בוז. כיוון שהיא עדיין מגדירה את שני הצדדים כקשורים זה לזה, ונותנת פתח לתקוות-אהבה שתתחדש. הבוז הוא נתק גמור, וזה המצב הגרוע ביותר.

ג.

אם נתבונן שוב בסיפור המפורסם על קמצא ובר קמצא, נבין שהבעיה נוצרה כשהשנאה לבר-קמצא עברה כל גבול. זאת, כאשר בעל הסעודה לא היה מוכן להתפייס אפילו עבור סכום כסף גדול. גם התגובה הקיצונית של בר-קמצא שהלשין למלך רומי על אחיו היהודים כדי שיבוא להילחם בהם, חצתה כל גבול הגיוני. שכן, גם אם הנוכחים בסעודה היו ראויים בעיניו לעונש - מה פשע העם היושב בציון? נראה שזו המשמעות העמוקה של שנאת חינם שבגינה נחרב הבית. ודוק - הביקורת אינה על שנאה באשר היא, אלא על שנאת חינם, זו שאינה מוצדקת. זו שמגזימה מעבר למידה.

התורה עוסקת בהגדרת גבולותיה של שנאה, ולא בניסיון - שלא יצלח - למגר אותה. המצווה לשנוא את עמלק ואף להתמיד בליבוי אש השנאה הישנה ההיא - מה שבעיני אנשים מסוימים נראה פסול - הינה תיעול מידת השנאה לאפיק הנכון.

ד.

עיקרון זה בא לידי ביטוי מפורש בסוגיה מורכבת של יחסי-אנוש. ההלכה דורשת לשנוא את מי שעבר עברה ולא חזר בו למרות שחברו הוכיח אותו, שכך אומר הפסוק "יראת ה' - שנאת רע" (ע"פ פסחים, קיג, ב). למרות זאת, הגמרא (בבא-מציעא לב, ב) מכוונת את השונא המוצדק הזה, להקדים ולהקים את חמורו של שונאו שנפל בדרך, על פני פריקת חמור של אוהבו. אף על פי שעיקר ההלכה היא לפרוק קודם, כדי שהחמור לא יתמוטט תחת משאו.

"אוהב לפרוק ושונא לטעון - מצוה בשונא כדי לכוף את יצרו". התוספות (פסחים, שם) שואלים, מדוע לכפות את היצר? כיוון שמצווה לשנאתו! תשובתם העמוקה היא - "כיון שהוא שונאו גם חברו שונא אותו דכתיב (משלי כז) 'כמים הפנים לפנים, כן לב האדם לאדם', ובאין מתוך כך לידי שנאה גמורה ושייך כפיית יצר". כלומר, כדי לא לשנוא יותר מדי - מצווים על השונא לעשות מחווה מיוחדת כלפי רעהו, ובכך לשמור על מידת השנאה הנכונה.

אם נקרא שוב את הקדמת הנצי"ב הידועה לספר בראשית, שאף היא מצוטטת אינסוף פעמים, נגיע לאותה מסקנה. הוא מבקר בחריפות את הצדיקים בסוף ימי בית שני, שחשדו במי שאינו נהוג כמותם שהוא צדוקי ואפיקורס, שדינו "מורידין ולא מעלין". כלומר, לולא הגזימו - היה הצדק עימם שהיו רודפים רק את מי שהוא צדוקי ואפיקורס. אבל כיוון שהגזימו - רדפו גם את מי שאינו כזה.

יש לציין שכבר כתבו גדולי הפוסקים, ובהם הרב קוק והחזון-איש, כי אין בימינו כלל דין "מורידין ולא מעלין", אבל הדוגמה הזו מבטאת אף היא את העיקרון היסודי שהנחתי לעיל. כלומר: הבעיה היא בהגזמת-השנאה, ולא בעוצמה של השנאה, הנדרשת בינתיים לקיומם של הפרט, החברה, והאומה. לעתיד לבוא, כשתמלא הארץ דעה את ה', וגר זאב עם כבש, לא נזדקק עוד לשנאה. ■

הגזברית החדשה

צילום: רינת טואיטו — *ברברה ליד תיבת הדואר בבית הכנסת*

לאחר 11 שנות גזברות העביר שלום סנדיק את שרביט ניהול הקופה לחברתנו ברברה ברקוביץ'

- רוזי פינקלשטיין -

ברברה ברקוביץ' נולדה בניו-יורק ועלתה ארצה לפני כ-34 שנים. היא בעלת תואר ראשון במינהל עסקים ושיווק. כ-30 שנה עבדה בחדר העסקאות בבנק דיסקונט. בעשר השנים האחרונות ברברה מתגוררת בשכונתנו, שכונת הרצוג-טבנקין, עם בתה, דנית.

אחרי פרישתה מהבנק חשבה להתנדב בגן ילדים. שאיפתה הייתה לעבור לתחום שלא קשור לחלוטין לכספים ולמספרים. אבל אז הציע לה יו"ר הקהילה, גידי פרישטיק, תפקיד חדש שעמד להתפנות - גיזברית הקהילה. לדבריה, היא ראתה בתפקיד אתגר, עיסוק התנדבותי לטובת הציבור. זאת, מעבר לעובדה שמדובר במצווה. יציאתה לפנסיה רק החישה את הסכמתה. תהליך העברת התיק מידיו הנאמנות של שלום סנדיק לידיה הנאמנות של הגב' ברקוביץ' הסתיים עוד לפני תחילת חודש אפריל 2015.

"העבודה הזו מאוד שונה מהעבודה בבנק", אומרת ברברה (59). "חשבתי שאצטרך לנהל את חשבון הבנק של בית הכנסת. את זה, אני יודעת לעשות. אבל כשנכנסתי לתפקיד, הסתבר שלפניי עומד מקצוע חדש שאני צריכה ללמוד. אני מתייעצת רבות עם רואה החשבון שלנו. מבחינתי מדובר בדברים חדשים כמו: תשלומים, חשבוניות, תשלומי שכר וגבייה. עניין האחריות לא הפחיד אותי. בעבר עסקתי במטבע זר ובסכומי עתק. אבל, תפקידי היום הוא ב"צד השני" של הדלפק. חוץ מזה אני זוכה היום להכיר אנשים רבים בתפקידים מגוונים, בעלי עסקים קטנים, חברי הקהילה וחברי מועצה שלא הכרתי עד כה". במהלך הכניסה לתפקיד החדש קיבלה, לדבריה, הרבה מאוד חום ועידוד מצד חברי הקהילה. איחולי ההצלחה עודדו אותה והעניקו לה תחושה טובה לקראת תחילת העבודה. ברברה אמנם לא מגיעה מדי בוקר למניין הראשון, אבל היא כן מגיעה להיכל כדי לבדוק את תכולת תיבת הדואר של הגזבר. עליה לבדוק חשבונות וצ'קים, להשאיר מסמכים או לבדוק עניינים אחרים הדורשים טיפול. תפקידה מחייב אותה להיות בעניינים כל הזמן. רוב הפעילויות היזומות והשוטפות בקהילה מתחילות ומסתיימות בתשלומים. רובם מגיעים אליה. עובדה זו מחייבת דיסקרטיות עדינה, אחריות, קפדנות, שמירה, זהירות. כל אלה מונחים על כתפיה.

"אני מגלה על עצמי דברים חדשים שלא הכרתי", מספרת ברברה, "עליי להיות אסרטיבית ולהציב גבולות מאוד ברורים. כאשר מגיעים לקו האדום בנוגע להוצאות, עליי לשמור על האינטרסים ועל קופת בית הכנסת, ואני שמחה לעשות זאת!" ברברה מחפשת תורמים חדשים. היא פונה לחברי הקהילה, ותיקים וחדשים, לתרום ולהתנדב כפי יכולתם: "נשמח לתרומות ולהתנדבויות בכל דבר ועניין למען בית הכנסת, כולל מתן שיעורים, על מנת שנוכל להמשיך להיות קהילה נדיבה ותומכת ובעיקר לספק פעילויות מעניינות עבור כל טווחי הגילאים של החברים בקהילה". בשם הקהילה, אנו מאחלים לברברה: עלי והצליחי!! יישר כוח גדול על פועלך ותרומתך. ■

9 שנים נמשכה בניית ביה"כ "גבורת מרדכי". לכבוד הסרט על הקהילה שהוקרן לאחרונה ברוב עם, יעקב בומץ - ממניחי היסודות - עושה סדר בתאריכים

תולדות ימי הבית

- יעקב בומץ -

בשנת תשכ"ו, עם תחילת האכלוס של שיכון הרצוג בגבעתיים, החלו חברי הקהילה הראשונים לחפש מקום תפילה ראוי. זה היה בימים של טרום "השטיבל" והפיתרון הזמין הראשון היו המקלטים. בשלב הזה קמו כמה בעלי יוזמה מבין החברים והחליטו שהקהילה צריכה בית כנסת של ממש. היה להם חזון, הייתה אמונה, מסירות נפש לעניין והוחלט ללכת "בגדול". אלא שמול כל אלה עמדה המציאות והיא דרשה הרבה בכל תחום - בעיקר כסף וגם קרקע. באחד הגיליונות הראשונים של "חודש בחודשו", כתבתי כי הייתה בעניין סייעתא דשמיא. במה מדובר? ובכן, בימי ההמתנה המפורסמים שלפני מלחמת ששת הימים (1967) היה האדמו"ר רבי משולם זוסיא רבינוביץ' זצ"ל באוניה, בדרכו לעלות ארצה. בני משפחתו בארה"ב ניסו לשכנעו לחזור, טענו כי הזמן איננו מתאים לעליה, אך האדמו"ר התעקש. הוא טען שמקומו של יהודי בארץ הקודש ובימים של סכנה לעם, על אחת כמה וכמה. מיד עם עלייתו רכש האדמו"ר רבינוביץ שתי דירות סמוכות בשיכון הרצוג המתהווה. באחת מהן הקים בית מדרש - וזה השטיבל החביב שלנו - והשנייה שימשה למגורי המשפחה. מקום נעים היה השטיבל, אבל קטן, אפילו בשביל קהילה בהתהוות. כדי להתגבר על הצפיפות בימים הנוראים יזמו כמה מחברינו - משה פסקר ז"ל ויבדל"א דוד אשל - תפילה ב"בית שרת" הסמוך. הבית הועמד לרשותנו באדיבות מועצת פועלי ר"ג - גבעתיים. באותם הימים ממש התחלנו להתארגן להקמת בית כנסת משלנו. התקיימה אסיפת יסוד ונבחרה ועדה. שמה היה: "ועדת בניין להקמת בית הכנסת בשכונת משה"ב- קרת גבעתיים". חבריה היו ישראל-משה אשל ז"ל; משה קלמר ז"ל, אהרון מאיר, ישראל סדן ויעקב בומץ. בחודש מנחם-אב תשכ"ה הוטל על החברים אשל וקלמר לטפל בהשגת מגרש מתאים. הקושי היה עצום, אבל אל מול עיקשותם של החברים, בסיוע אריה ספיר, נציג היהדות הדתית במועצת העיר, החליטה העירייה להקצות מגרש בן 1,500 מ"ר להקמת בית כנסת. זו הייתה החלטה כללית כי באותה עת המגרש טרם אותר.

בין שלב זה לבין שלב הכניסה המלאה לבית הכנסת "גבורת מרדכי" עברו כ-9 שנים. בשנים הללו צמח הפרויקט שלב אחר שלב, כאשר באמצע פורצת לה מלחמת יום הכיפורים בה נהרגו שניים מחברי הקהילה: אלכסנדר מרדכי ינאי והרב אברהם יעקב הלוי פרייזלר הי"ד.

בית הכנסת בבניה

ואלה השלבים העיקריים

- ניסן תשכ"ט (*אפריל 69'*)
אושר תקנון האגודה כפי שהציעו החברים אשל וסדן

- תמוז תשכ"ט (*יוני 69'*)
התקבל אישור משרד הפנים על רישום אגודה עותמנית (לימים "עמותה") בשם "האגודה לבניין בית הכנסת ליד משה"ב וקרת".

- מנחם אב תשכ"ט (*אוג' 69'*)
יצא מכרז פומבי לתכנון בית הכנסת. אמדן עלות ראשוני - 350,000 לירות.

- שבט תשל"א (*פברואר 71'*)
התקיימה אסיפה כללית מיוחדת של האגודה, בה נמסר דו"ח על ההתקדמות והמצב הכספי. התקיימו בחירות ולוועדת הבניין צורפו שלושה חברים: שלמה פרידמן, יהודה שטרן וחנוך אחימן.

- אדר תשל"א (*אוגוסט 71'*)
הקצאת המגרש אושרה על ידי העירייה. זה היה אות להתחיל בגיוס כספים. כל חבר התבקש לתרום 1,000 לירות בשלושים ושלושה תשלומים שווים.
ראוי לזכור שבאותה עת מנתה האגודה בסך הכל 64 חברים, רובם בעלי משכנתאות. לאחר זמן לא רב ביקשה ועדת הבניין עוד 1,000 לירות. יש לציין כי ההיענות הייתה מוחלטת. ראוי לומר כי גם משרדי ממשלה והעירייה סייעו במשאבים.

- תחילת תשל"ב (*אוקטובר 71'*)
התקבלו שש הצעות מהאדריכלים אנגלמאייר, משאלי, לנדאו, בן-ארי, שוורץ וקומט. האדריכל ישעיהו אילן שימש כיועץ מקצועי להנהלה בעת בחירת התכנית. כל שש ההצעות פורסמו על גבי לוחות שהוצבו באחד המקלטים בשיכון. הציבור התבקש לחוות דעה ולבסוף אף לבחור בהצעה הנראית לו. ואכן, באסיפה הכללית נבחרה ההצעה של האדריכל לנדאו, שהייתה גם הבחירה של הנהלת האגודה. פורסם מכרז בין הקבלנים. החוזה עם הקבלן הזוכה נחתם בתמוז תשל"ג (יוני 73') אך תחילת העבודה נדחתה עקב פרוץ מלחמת יום הכיפורים.
במלחמה נפל, כאמור, מרדכי אלכסנדר ינאי בנם של אילנה ואליעזר, חברי קהילה ותיקים. בני הזוג חסכו במשך שנים 150,000 לירות על מנת לקנות לבן דירה לכשיבנה בית ויישא אישה. בתום ימי האבל החליטו ההורים לתרום את הסכום לבניין בית הכנסת שאף נקרא על שמו. תרומה זו שמשה מעין זריקת עידוד לחידוש העבודה.

סדר הדברים בהמשך היה זה

- חנוכה תשל"ב (*דצמבר 75'*)
נחנך האולם התחתון של בית הכנסת (היום "בית אהרון"). באולם זה התפללו לפני הקמת הקומה השנייה ובמרכזה - ההיכל.

- ראש השנה תשל"ט (*אוקטובר 78'*)
בית הכנסת עולה קומה.

- שבת נחמו תשמ"א (*אוגוסט 81'*)
העברה לאולם העליון, המשכן הקבוע של בית הכנסת, המשמש בתפקידו גם כיום. באותה עת האולם היה ללא חלונות וללא ריצוף. כדי לסיים את המלאכה הוסיפו נדבנים בקהילה עוד 100,000 לירות. ■

ויקיפדיה

בית הכנסת היום

קול יעקב, נדם.

כמעט 45 שנה היה חברנו, ר' יעקב ולטר, החזן הראשי של גבורת מרדכי. ערב חג השבועות נדם קולו האדיר

יעקב ולטר (ו' קמוצה) נולד ב- 1939 בעיר קומרנו בצ'כוסלובקיה המזרחית, גבול הונגריה. אביו היה שוחט, מוהל וחזן. בהיותו בן שלושה חודשים עזבה המשפחה את אירופה בגלל אירוע אנטישמי ועלתה על אוניית המעפילים רודניצאר ב'. אחיו הגדול, שניסה להגיע ארצה עוד קודם, נספה באוניה "סטרומה". אח אחר הגיע עמם ארצה. לאחר שהייה קצרה במחנה הצבאי בסרפנד (צריפין) התירו הבריטים למשפחה לעבור לירושלים. הם השתכנו בבתי אונגרן, מול מאה-שערים. כעבור זמן לא רב בארץ, נולדה למשפחה גם אחות קטנה. סיפר, בשעתו, יעקב: "אבא היה שליח ציבור בבית-הכנסת 'פרסבורג שול'. אני זוכר את עצמי עוזר לאבא במנגינות בקטעים השונים. הכישרון של אבא עבר אליי בירושה. עד היום אני זוכר את המלמד ב'חיידר', שהיה מלמד את הא-ב במנגינה מיוחדת ואת הילדים ההולכים אחריו ושרים.

"מכיוון שאחי שירת בפלמ"ח ונפצע בתחילת מלחמת השחרור, התאפשר לנו לעבור בהפוגה

צילום: רינת טואיטו

יעקב ולטר ז"ל

הראשונה ליפו. למדתי בבית ספר 'סיני' ברחוב הקונגרס. בסיום הלימודים יצאתי לעבודה בחנות בדרום תל אביב. ליד החנות הייתה מספרה. הספר היה בעל השכלה מוזיקלית חלקית ובקיא בנוסח התפילות. היה לו כישרון מיוחד למנגינות השונות.

"הספר הזה ארגן קבוצת נערים והכין אותם לתפילות החג. כך התחלתי להופיע בבתי-כנסת מאוד מפורסמים, כגון בית-הכנסת הגדול ברחוב אלנבי, בית-כנסת בצפון תל-אביב, בית-הכנסת הגדול ברמת-גן ועוד. בינתיים עברנו לדירת חדר וחצי בבני ברק. הספר היה מנצח בכישרון רב והקהל אהב לשמוע את המקהלה. עם השנים למדתי פיתוח קול וחזנות. פיתוח קול למדתי שלוש-ארבע שנים באופן פרטי אצל זמרת אופרה לשעבר. עלה לי הון, אבל אהבתי את זה. אחר כך למדתי שלוש שנים בבית-ספר לחזנות בת"א. בין המורים היו החזנים הרשטיק ואלי יפה. יש לי משם תעודת גמר.

"עם הזמן התחלתי להופיע לבד. עניתי למודעות בעיתון. הופעתי במקומות כמו חדרה ובאר שבע. היו לי הזדמנויות לשמש חזן בימים נוראים בחו"ל, אבל תמיד העדפתי לחזור ולשמש שליח ציבור בקהילה שלנו". יהי זכרו ברוך.

י.א.

זכינו לשמוע וללמוד ממנו

דברים לזכרו של חברנו יעקב ולטר ז"ל

צילום: מאיר יהב

- מקס סקסטין -

זכיתי להתחבר לר' יעקב ולטר דרך האהבה שלי למוסיקה בכלל ולמוסיקה של התפילה בפרט. מילדות אני עוסק במוסיקה ובנגינה בכינור ובכלים אחרים ולכן מהיום שבו שמעתי את יעקב לראשונה בבית כנסת "גבורת מרדכי", הערצתי אותו. במשך שנים שמענו כולנו בשגרה את יעקב ולטר בכל תפילות הציבור בגבורת מרדכי: בשבתות, בחגים ובימים הנוראים. יעקב הוריש לנו גם נוסח וגם ניגונים. נוסח הוא הדיבור המושר, המכונה במוסיקה המערבית "רֶצֶ'טָטִיב". לכל תפילה יש את הנוסח שלה, שממקם אותה במעגל השנה, שמבהיר את המילים ומעניק להן משמעות ותוקף. שליח ציבור נדרש להכיר היטב את הנוסח של כל תפילה ואת האופן המדויק בו מתאימים את המילים לצלילים, כדי שיישמעו ולא יתבלבלו. יעקב ולטר שלט בנוסח ואנחנו זכינו לשמוע וללמוד ממנו. היה ליעקב קול מיוחד, צלול מאוד, כל צליל כפעמון, בהיר וקבוע ללא ויברטו וללא סלסולים מורכבים. זכיתי לשוחח איתו פעמים רבות במשך השנים. מעצם נוכחותי בתפילות של יעקב בשבתות ובחגים למדתי ממנו להגיש חלק מתפילות הציבור. כשהתבקשתי להיות שליח ציבור בימים נוראים, היה ברור שאצטרך להקליט אותו. יעקב הסכים ברצון. ישבנו אצלו בסלון מספר פעמים, כשהוא משיח לפי תומו על הנוסח, על הניגונים ועל מה שהוא זוכר ומה שהוא לא זוכר. הקלטנו יחד סליחות ראשונות, ערבית לראש השנה ומוסף של ראש השנה. בשיחות שלנו הוא סיפר לי, בדרכו הצנועה, עם לא מעט הומור עצמי, כיצד למד בבית ספר לחזנות בתל-אביב בניהולו של אלי יפה, הכול משמיעה בלבד, כי לא ידע קריאת תווים ולצערו שכח חלק ממה שידע פעם. הוא סיפר לי שבצעירותו היה צועד למרחקים בשבתות כדי לשמוע חזנים בכל מקום, וכיצד שאף פעם למשרת חזן בשכר בבית כנסת, אך הדבר לא הסתייע. הסגנון שלו כשליח ציבור קסם לי. סגנונו בחזנות תאם גם לאישיותו. מצד אחד עוצמה שממלאת את החלל הגדול של היכל גבורת מרדכי המפואר והמאתגר, עם צלילים צלולים כפעמונים שעולים גבוה עד לבלי גבול, עם בטחון מוחלט ביכולת להגיע לכל צליל, גבוה ככל שיהא. ומצד שני, פראזות מוזיקליות צנועות, פשוטות וקליטות, כמעט ללא סילסולי חזנות. סגנון של בעל תפילה ולא של זמר אופרה. בזכות הסגנון הזה והביצועים העקביים והקליטים כל כך, זכינו אנחנו, בעלי התפילה הבלתי מקצועיים, ואנוכי ביניהם, למורה ולמופת בכמעט כל תפילות הלוח היהודי. אין מי שעובר לפני התיבה בקהילה, שלא משתמש במה שלמד מיעקב ולטר. לעיתים אף איננו מודע לכך. והקהילה כל כך העריכה ואהבה את תפילותיו, והייתה מצטרפת אליו בהמהום של היכרות עמוקה עם כל פראזה. כשיעקב שר, "ממקומך, מלכנו, תו---פי---ע, ותמלוך, עלינו, כי מחכים אנחנו לך" קהל שבוי היה מצטרף אליו בזמרה זהירה, מלווים אך מנסים לא להפרייע ברגעים קסומים של קדושת שחרית של שבת. ובהלל, כשהיה שר "מושיבי, עקרת, עקרת הבית", אף שומע לא נותר דומם. כולם הצטרפו. והנה גדולתו של שליח ציבור, זקן ורגיל, שקולו נעים, ופרקו נאה ומעורב בדעת עם הבריות.

יעקב השקיע מכספו ומזמנו כדי לרכוש את מיומנותו ותרם את קולו ותפילותיו לקהילה מתוך אהבה. היה מסביר שהוא רוצה שיקום דור של צעירים שילכו בעקבותיו, שילמדו את התפילות, שינהיגו את בני המרון בתפילה ברוב עם - כי היא סיבת קיומו של ההיכל היפה והמושקע שהקים כאן דור המייסדים של גבורת מרדכי.

מי ייתן שקולו ימשיך להישמע לאורך ימים ושנים דרך הנוסח והניגונים שקיבלנו ממנו. יהי זכרו ברוך.

"נדהמתי מעוצמת ההתמסרות של המייסדים"

יחזקאל פרנקל, יוצר הסרט על תולדות "גבורת מרדכי", מספר על תהליך היצירה

אתה בן לוותיקי הקהילה, פרופ' יעקב ורחל פרנקל, זכרם לברכה. גדלת בשיכון, האם למדת משהו חדש מהסרט שעשית?

אחד הדברים המדהימים שלמדתי היה עוצמת ההתמסרות של המייסדים לבניית בית הכנסת, בעיקר מהבחינה הכספית. היו כאן עשרות זוגות צעירים שהשקיעו ממון רב, שלא היה להם. גם לאורך השנים היו השקעות אינסופיות בזמן ובכישרון, של גברים ונשים, שבנו את הקהילה ועיצבו את דמותה. אבל, הראשונים גילו מסירות נפש של ממש.

איך בעצם נולד הסרט?

יו"ר הקהילה, גידי, נענה לרעיון שהעליתי בפניו, לתעד את חנה בן-כוכב עם עזיבתה את הקהילה, לקראת ערב ההוקרה לפעילותה כאן. גידי מיד שידרג את הרעיון ל'סרט על הקהילה' - לקראת שנת היובל להיווסדה. זו הייתה הרחבה נכונה, מפני שהערכתי מראש שחנה לא תאהב סרט בו היא 'הכוכבת'.

מה הם זיכרונותיך החזקים מילדותך בשיכון?

הגענו לכאן לפני מלחמת ששת הימים, ואני עוד זוכר את הירידה למקלטים במלחמה, כמו גם את השדרן ברדיו מכריז: 'הר הבית והכותל המערבי בידינו'. אבי, פרופ' יעקב פרנקל ז"ל, בהיותו תלמידו של הרב סולובייצ'יק, נתבקש לא פעם לשאת דברים באירועים הקהילתיים כמו בר מצוות וכד'. הדרשות נכנסו לספר שאמנו, רחל ז"ל, הוציאה לזכרו. אבי וד"ר שמחה פישר ייסדו כאן את החוג הראשון לפרשת השבוע לילדים, וכך למדו אצלו בין השאר גם מרדכי אלכסנדר ינאי הי"ד, ודב (לימים: הרב) זינגר, אז בן 7. אבא היה גם קורא בתורה פעמים רבות, ואחת מחוויות הילדות שלי היא של אבא יושב על המדרגות מחוץ לדלת הבית ומתכונן לקריאה לאחר ששעון השבת כיבה את האור בבית.

מה הנחה אותך בבניית התסריט?

המוטו שלי היה מקצועי: חייב להיות כאן סיפור, לא רק חוויית צפייה. כמו בספרי הביוגרפיות שאני מפיק למשפחות וכמו בלמעלה מ-150 הראיונות שערכתי במסגרת הפרויקט של משרד ראש הממשלה לתיעוד בני דור תש"ח - אני מקפיד שהספר או הסרט יהיו מעניינים, מעבר לשמות, לתאריכים ולשמות המקומות. וגם בסרט, האתגר היה לעשות מתמונות וסרטים ישנים סיפור שיעורר עניין. כשראיתי את הסרט שנעשה על הקהילה לפני כ-20 שנה חשבתי שהבניין והריהוט הפכו בו עיקר. אבל סיפור בניית בית הכנסת וקהילת 'גבורת מרדכי' הוא קודם כל סיפורם של האנשים. כך יצא שעיקר העמל היה לארוז את הסיפורים האישיים לכדי עלילה מתפתחת בשילוב אפקטים ויזואליים ומוזיקליים. זו הייתה עבודה מאוד דקדקנית ומפרכת, שארכה מספר חודשים לא מבוטל.

צילום מתוך הסרט: מאיר וחנה שטרן בצעירותם

האם התייעצת עם חברים בבניית התסריט?

הקפדתי שהכיוון שלי יקבל אישור 'מגבוה'. חברים בקהילה ראו אותו בשלבי התהוותו ואישרו את הקונספט המוביל, כלומר: סרט תיעודי שיווקי, שגם ישמש את הקהילה להציג את פניה ברבים, בין השאר למשיכת משפחות איכותיות נוספות.

איך היו התגובות בקהילה?

היו שלושה שלבים: לפני העבודה נחלנו אכזבה. הנהלת הקהילה הוציאה מייל לכל החברים עוד בסוכות, ובו בקשה להעביר אלי חומרים ויזואליים, תמונות, מסמכים וסרטים - אך ההיענות הייתה נמוכה. מי שכן נענה - תרם רבות לסרט.

התגובות תוך כדי העבודה הגיעו רק בישורת האחרונה, כשהבינו שמתבשל כאן משהו גדול, ואנשים החלו להילחץ - 'מי בפנים ומי בחוץ'. נתקלתי בכמה בקשות להכניס את פלוני או את אלמונית וגם לא פעם נדרשתי לשאלה 'איך אתה לא מכניס את הוריך ז"ל'?

איך יצאת מזה?

עמדו בפני כמה עקרונות בנושא. אחד מהם 'ירשתי' מסיפור שסיפרה לי חנה בן כוכב על ספר שתוכנן להיכתב על הקהילה במלאת 40 להיווסדה. מסתבר שצוות ההיגוי בילה שעות סביב השאלה: את מי מזכירים, כמה ואיך - ואת מי לא. היה חשש שמישהו ייפגע. ומכיוון שמדובר בחבורה קרובה שלא מבקשת מחלוקות ומתחים, בסופו של דבר הספר לא נכתב. לאבדן כזה לא הייתי מוכן. החלטתי לשלם את מחיר ההיפגעויות כדי שבסוף יצא משהו. ואם לסכם את שלב התגובות השלישי,

המשך בעמ' 8 »

חנה בן-כוכב מודה למארגני ערב ההצדעה

כשחיפשתי את המלים לבטא את תחושתי בעקבות ערב ההצדעה לוותיקים שערכה הקהילה, מצאתי קטע יפה מאוד של מאיר וקסמן בכתבים על תולדות החיים הרוחניים של יהודי ארה"ב. וקסמן כותב כי ישנם שלושה שותפים ביצירת החיים הרוחניים של קבוצה חברתית: הזמן, המקום, והאישיות של חברי הקבוצה; הם אלה הקובעים את דיוקנו של הציבור ומטביעים חותמם עליו.

התמזל מזלי להזדמן למקום הנכון, בזמן הנכון, עם חברים בעלי אישיות מתאימה ולהצטרף למקימי הקהילה שהתחילו במלאכה עוד לפני שהגענו לכאן. כך יכולנו, עזרא ואני וכל המשפחה, להשתלב ולתרום מעצמנו, ויחד לבנות קהילה נעימה.

אני שמחה לראות שהתהליך נמשך. מגיעים חברים חדשים המצוידים באותה רוח ובאותה הכוונה הטובה של פעילות חברתית ציבורית, תרבותית ודתית. המקום נשאר, הזמן עובר והאישיות משתנה הודות לחברים החדשים, אך הקהילה ממשיכה להתפתח ולשגשג.

אני מודה על ערב ההצדעה המיוחד, שהיה חשוב מאוד הן לוותיקים המעריכים זאת מאוד, והן לדור החדש המצטרף לקהילה ושומע על ראשית דרכה ומקורות ההשראה להקמתה. אני מאחלת לקהילה ולחבריה הצלחה רבה בהמשך הדרך.

חנה בן כוכב

דרושים

חברים המעוניינים לכתוב בביטאון הקהילה מתבקשים להתקשר לאיילת סקסטין:
052-8406691

"נדהמתי מעוצמת ההתמסרות של המייסדים"/המשך מעמ' 7 »

הרי אני שמח מאוד שיצאתי מהסרט, ללא שריטות, כיוון שאנשים רבים חשו התרוממות רוח והרבה גאווה על מה שנבנה כאן ואיך שהדברים הוצגו. על פי עקרון זה החלטתי שאי אפשר לצאת ידי חובת כולם, ולכן מלבד ראשי המייסדים כמו אשל וינאי - כולם בחוץ. גם הוריי בחוץ. הרי אבי כבר איננו 34 שנים. האם אביא את סיפורו לרבים שלא הכירו אותו? או למשל, כשחבר לוחץ להכניס בן משפחה פעיל שנפטר, עולה השאלה, מה עם משפחות שהיו מאוד פעילות אך כבר עזבו את השיכון, או ששני בני הזוג שוב אינם עמנו - מה איתם? מי יתבע את כבודם? כמה אנשים ניתן להכניס רק כדי שלא ייפגעו? וזה מביא אותי לעיקרון מנחה נוסף, שנובע מהראשון: הסרט לא יכול להיות ארוך. כי הוא חייב לשמור על ערנות ועל עניין הצופים. גם זה הגביל את יכולתי להכניס כל מי שרצה. למדתי היסטוריה ומתוך כך צמח עוד עיקרון: צריך פרספקטיבה ומרחק מהאירועים. לכן, ועם כל הכבוד למשפחות שהגיעו לכאן בשנים האחרונות - ויש כבוד - הסרט הוא ביסודו היסטורי, ובנקודת זמן זו לא נכללו בו החדשים יחסית, אף על פי שכבר הוכיחו את תרומתם לקהילה מעל ומעבר.

האם יהיה סרט המשך או השלמות?

בהחלט. ניתן לאנשים זמן להשלים תמונות או סרטים בכדי שהתמונה תהיה ככל הניתן משביעת רצון. לאחר שלב זה הסרט יעלה ליוטיוב ויהיה זמין לצפייה לרבים. בסיכומו של דבר, מצאתי את עצמי מודה על כך שהפרויקט הועמס על כתפיי. שמחתי לתת לאנשים ולקהילה את ההכרה וההוקרה שמגיעים להם, כי באמת, קיבלתי הרבה, ואני עדיין מקבל רבות מאנשי קהילת 'גבורת מרדכי'.

האם מתוכננים עוד פרויקטים דוגמת זה שעשית?

אני חושב שהתשובה חיובית. אני מבין שבהתאם למוטו של 'קהילה שהיא משפחה', יו"ר הקהילה עם צוות היגוי מתכנן פרויקט הנצחה ייחודי ומפואר לכל בני הקהילה שהלכו לעולמם. ההיגיון הוא שכמו שבבית המשפחה יש תמיד פינת זיכרון לאלו שהלכו לעולמם, כך גם בבית הכנסת שלנו, שהיה ביתם השני של אנשים ונשים רבים במשך כל כך הרבה שנים. ראוי שיהיה בו ספר זיכרון שיספר באומר ובתמונה מעט על כל חבר וחברה שנפרדו מאיתנו. הבנתי שיש כבר מי שהתנדב לתרום סכום ראשוני להרמת הפרויקט.

י.א.

ימים ולילות בחדר המצב

כאשר האדמה בנפאל רעדה, נשאב הסטודנט אור ארנפלד, בנם של חברינו ארני ותהילה, אל תוך שבועיים של עבודה רצופה במרכז העצבים של משרד החוץ. הוא מספר:

צילום: משרד החוץ — *חדר המצב במשרד החוץ*

ב צהרי יום שבת ה-25 באפריל, האדמה בנפאל רעדה בעוצמה הרסנית של 7.9 בסולם ריכטר. מאות ישראלים ואלפי מטיילים זרים נקלעו תוך שניות למציאות הזויה. מאז, במשך שבועיים ימים הייתי משובץ במשמרות יום ולילה בחדר המצב של משרד החוץ, מקום בו אני עובד למעלה משנה במשרת סטודנט. בכל משמרת היו לנו מאות טלפונים מודאגים, זועמים, היסטריים ואפילו מאיימים.

לבד מבניינים שקרסו על יושביהם, קרסו בנפאל גם תשתיות בסיסיות כמו מים, חשמל ותקשורת והקושי הפך עצום. באותה שבת, בחדר קטן בקריית הממשלה בירושלים, ישבו שני סטודנטים עובדי המקום. הם התחילו משמרת של בוקר שבת שהיא בדרך כלל רגועה. והנה, תוך שנייה התהפך הכול. הטלפון שהגיע משגרירות ישראל בקטמנדו ובישר על רעידת האדמה הקשה דרש תגובה מהירה: משרד החוץ הכריז על מתכונת חירום. מנהלי מרכז המצב הוקפצו מידית, אחריהם סטודנטים נוספים, אנשי המחלקה המדינית של דרום אסיה ואנשי המחלקה לישראלים בחו"ל. מאז, ועד מציאת גופתו של הנעדר אור אסרף ז"ל, טיפל חדר המצב באלפי פניות של אזרחים מודאגים החרדים לשלום יקיריהם. במקביל, התקבלו גם פניות רבות מאזרחים שהציעו את עזרתם בסיוע לנפאל.

בשגרה, מרכז (חדר) המצב של משרד החוץ פועל בשתי רמות: ברמה הפנים ארגונית הוא עוסק בתיאום הגעת משלחות רשמיות ארצה, בסיוע לדיפלומטים ולשליחים ישראלים בתפוצות, בתיאום טיסות של מטוסי חיל האוויר בשמי מדינות זרות ועוד. ברמה החוץ הארגונית מהווה מרכז המצב מוקד חירום הפעיל 24/7 עבור פניות של ישראלים במצוקה ברחבי העולם, כמו גם זרוע סיוע לדיפלומטים זרים בישראל וכן לשיתופי פעולה עם ארגונים ממלכתיים אחרים בסוגיות שונות ומגוונות הקשורות ביחסי החוץ של ישראל. למעשה, מהווה מרכז המצב חמ"ל מבצעי של משרד החוץ. עובדים בו כ-15 סטודנטים ומעליהם רע"ן ומנהל המרכז. בהיררכיה של הארגון, המרכז כפוף למחלקת התיאום בלשכת המנכ"ל ומשמש כלי מבצעי עבור מנכ"ל המשרד.

במקרה של רעידת אדמה, כמו גם במקרי חירום אחרים דומים, השגרירות, יחד עם מרכז המצב - ולעיתים בשיתוף מתנדבים בשטח - מגבשים רשימות של כל הישראלים באזור. במקביל, מנסים למפות את אזורי הסכנה, את הצרכים של המטיילים וכן את תיאום החילוץ והפינוי (המתבצעים בפועל על ידי חברות הביטוח, בתיאום משרד החוץ אל מול הרשויות במדינה).

ברעידת האדמה בנפאל או במפולת השלגים באנאפורנה קיבלנו אלפי שיחות ביום. המענה היה על פי מה שהצלחנו לברר. כאשר התקשר בן משפחה שלא הצליח ליצור קשר עם יקירו, בדקנו מייד ברשימת השמות שנוצרה אצלנו במערכת. כאשר לא ידענו את מצבו של אותו ישראלי, הזנו את פרטיו למערכת, והפצנו את הפרטים לאנשינו בשטח. ביקשנו שינסו להשיג מידע דרך הרשויות הרשמיות במדינה, דרך מטיילים אחרים בשטח, דרך בית חב"ד, ועוד.

כאשר נוצר צורך בחילוץ, אנשי המחלקה לישראלים בחו"ל, המחלקה המקצועית המופקדת על מענה למצוקת ישראלים שמחוץ לישראל (כגון פציעה, פטירה, מעצר, מנותקי קשר וכו') עובדים מול חברות הביטוח. יחד הם מגבשים תכניות חילוץ בהתאם לצרכים וליכולות. משרד החוץ הפעיל לחץ רב על ממשלת נפאל על מנת שתשלח מסוקים של הצבא לחילוץ ישראלים, זאת בנוסף להנפקת אישור טיסה למסוקים שחברות הביטוח שכרו. עוד ביקש משרד החוץ סיוע מצד צבא נפאל בחילוצים שפעמים נעשו תחת איום מצדם של תושבים מקומיים.

מעבר לאיתור המטיילים, מרכז המצב סייע לתאום טיסות של מטוסי חיל האוויר ואל-על לקטמנדו, וכן להגעת משלחת צה"ל להקמת בית חולים שדה. סיוע מידי ניתן לתינוקות הפונדקאות שנולדו בסמוך לרעידה. השגריר הקודם בקטמנדו, הבקיא בשטח, והמטפס הישראלי נדב בן יהודה, המומחה גם הוא בתנאים במקום, נרתמו לסייע ולגבש תמונת מצב בנוגע למיקומם האפשרי של המטיילים, דבר שתרם מאוד לאיתורם. פעמיים ביום נערכו ישיבות הערכת מצב בראשות מנכ"ל המשרד דאז ניסים בן-שטרית. תוצרי הישיבה שימשו גם לישיבות הערכת מצב אצל ראש הממשלה שהיה מעורב מאוד בנושא.

בסך הכול הייתה תקופה מאוד אינטנסיבית: מאות טלפונים מדי משמרת, בהם שיחות עם משפחות מתוסכלות ודואגות. חלקן אף האשימו אותנו בגלל בלבול מסוים הקיים בציבור לגבי חובת המדינה כלפי אזרחיה במצב שכזה. רבים מאיתנו הסטודנטים ויתרו על לימודים ועל מנוחה ונשארו במשרד. במצב כזה היה די מתסכל לשמוע תלונות מצד המתקשרים, במיוחד כשלא היו צודקות. כמובן שלא יכולנו להתווכח בנושא מול משפחה בחרדה. על כן, נדרשנו ליצירתיות במציאת פתרונות למצבים שונים. בתקופה זו חשתי שהלימודים בתחום הטיפולי והגישה האישית שלי לאור זאת, עזרו לי לקיים שיחות יחסית נוחות ומרגיעות ולהעביר את המסר שאנו מטפלים ונמצאים איתם בדאגתם.

מובן שעם הגעת הידיעה על מציאת גופתו של אור אסרף ז"ל ירדה עלינו עצבות. כולנו עקבנו אחר המאמצים לאתרו ואף לקחנו חלק בכך בצורה מסוימת. מתחילת האירוע חששנו שהוא יסתיים במספר רב יותר של נפגעים ישראלים ומבחינה זו הייתה לכולנו הקלת מה.

אור ארנפלד

אור (משמאל) בפעילות לאיתור מיקום הנפגעים

דוגמה לדו קיום

הפדיקוריסטית השכונתית, נילי שני ז"ל, שרבות מחברות הקהילה "עלו אליה לרגל", ידעה כיצד לכבד את שכניה הדתיים. כך נהגה גם משפחתה. לפני חודשיים נפטרה בחטף ממחלה קשה

נילי שני (שניצקי) הייתה שכנתנו במשך כ- 42 שנה בשכונת הרצוג. היא גרה קומה אחת מעלינו. למרות פער גילים של כ-12 שנה, נטווה בינינו קשר הדוק, כך שהייתה לנו הזכות להכיר מקרוב אותה ואת משפחתה.

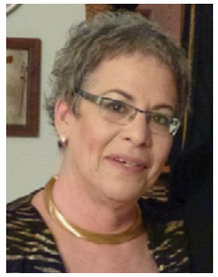

נילי נולדה בתל אביב וניתן היה להגדירה כ"ילדה מבית טוב שניגנה בפסנתר". מעטים יודעים כי נילי למדה בבית הספר לאומנויות "רננים" במגמת מוזיקה. שנים רבות הייתה בתנועת "הצופים", שהחדירה בה את מידות הצופה, ביניהן: עזרה לזולת, הכרה בקיומן של דעות ואמונות שונות, סובלנות לתפיסות עולם שונות, ערכי חברות ורעות, ניסיון לפתור מחלוקות בדרכי שלום ועוד.

הוריה - והורי בעלה, יחיעם - היו מסורתיים והם שהנחילו לה את יסודות המסורת היהודית. כל אלה עיצבו את אישיותה והיו כר פורה לערכים שספגה. נילי ובני ביתה היו דוגמה מצוינת להשתלבות משפחה חילונית בתוך שכונה דתית. בהתנהגותם הקפידו שלא לפגוע במרקם העדין ובדיירי השכונה הדתיים. לדוגמה - קולות קרייני הרדיו או הטלוויזיה הונמכו כך שלא שמענו אותם. כלי הרכב שלהם חנו בשבת מחוץ לחנייה המשותפת כדי לא לחלל את השבת במרחב הבית המשותף. נילי התחברה בקלות, ולפעמים בשובבות, עם שכניה והייתה מוכרת כמי שנכונה לעזור ולסייע. היא נטלה חלק חשוב בהחזקת הבית, ובהיותה חברת ועד הוכיחה אכפתיות אקטיבית. נילי הייתה מוכרת כפדיקוריסטית וכמניקוריסטית של השכונה. גברים ונשים טיפחו אצלה את כפות רגליהם וכפות ידיהם (ובדרך אגב גם זכו לטיפול פנים). המפגש עם נילי היה לא רק טיפולי אלא גם אינטימי - חברתי.

מספר חודשים לפני מותה, נודע לה, לתדהמתה, כי לקתה בסרטן. למרות המתח הפנימי שידיעה שכזאת גורמת לכל בן אנוש, היא המשיכה - לפחות כלפי חוץ - לחייך, בתקווה שהכול יהיה בסדר. אולם - כנראה ששום דבר לא היה בסדר וכעבור זמן קצר מאוד נפטרה. רבים מדיירי השיכון ליוו אותה לבית העלמין ירקון. אפשר אולי להתנחם בכך שלא סבלה זמן רב ולא נפלה למעמסה על משפחתה. מתוך תחושה פנימית היא כינסה בפסח האחרון את כל בני משפחתה, במלון באילת, וכולם חגגו בלא לדעת כי מדובר במסע פרידה.

במותה הניחה בעל-יחיעם; 3 ילדים - דורון, בועז ומיכל - וחלל עמוק בלב.

נישא עמנו את זכרה ואת שמה הטוב.

מרים ועזי איזביצקי

צופים קדימה

אורית וד"ר רון ברנט שבו לקהילתנו לאחר שנתיים בקנדה. עתה, כל אחד במקצועו ובעיסוקו מנסה לממש גם בקהילה, את מה שחווה ורכש בחו"ל

לפני נסיעתם היו בני הזוג חברים בקהילתנו כשנתיים. ד"ר רון ברנט, מומחה ברפואת ילדים וברפואה דחופה בילדים, עובד כיום במחלקה לרפואה דחופה במרכז שניידר לרפואת ילדים. בטורונטו עשה תת-התמחות בשימוש באולטרסאונד במיון ילדים. כעת הוא מנסה להטמיע את השימוש במכשיר אולטרסאונד במחלקות רפואה דחופה בארץ. לשם כך ארגן כנס וסדנה בנושא. המכשיר מאפשר לאבחן במהירות, וליד מיטת החולה, בעיות רפואיות שונות. גם איכות הטיפול בכאב משתפרת הודות לאפשרות לאלחוש עצבי מדויק בעזרתו.

צילום: רינת טואיטו

רעייתו של רון, אורית, היא רואת חשבון ומנהלת כספים בחברת נדל"ן. לזוג שלושה ילדים: אריאל (11) ותמר (9) הלומדים בבית-הספר "אמונים" ואיתן (5) הלומד בגן חב"ד. לאחר שנת הסתגלות בטורונטו, עסקה אורית בפיתוח עסקי בחברה ישראלית שעיסוקה במידע תחרותי. הילדים למדו בבית-ספר יהודי בעיר.

לאחרונה הצטרפה אורית למועצת עמותת "גבורת מרדכי", כחברה בוועדת התרבות. החזון שלה לפעילות בקהילה שואב השראה מחוויית החיים בקהילה בחו"ל. בטורונטו גרה המשפחה ב"קיבוץ הישראלי". הם היו הדתיים היחידים עד שהצטרפו עוד שתי משפחות. מתוך הקשר ההדוק עם הרופאים הישראלים ועם ישראלים אחרים, הבחינו אורית ורון כי קבוצה זו די מנותקת מהיהדות. לדברי אורית, לישראלים שאינם שומרי דת ומסורת, אין מודעות לצורך לשלם עבור שירותי דת. לכן הם שולחים את הילדים לבתי-ספר כלליים ואינם משלמים דמי חבר בבית-הכנסת (סכום שעשוי להגיע לאלפי דולרים).

בחו"ל, מסתבר, מי שאינו חבר אינו יכול להיכנס לבית-הכנסת ביום כיפור מטעמי בטיחות ומכיוון שהסביבה אינה יהודית, מי שאינו הולך לבית-הכנסת ואינו לומד בבית-ספר יהודי, אינו מרגיש כלל את החגים. משפחת ברנט הגיעה להסדר עם בית-הכנסת לאפשר גם למי שאינם חברים לקבל כרטיסי כניסה לתפילות ביום כיפור, תמורת תרומה בסכום נמוך יחסית. כמו-כן ארגנו ארוחת חג בסוכת בית הכנסת לכ-80 איש - כל זאת לטובת קהילת הישראלים שאין ברשותם סוכה. בעקבות פניה של מספר משפחות, יזמה אורית תכנית בת-מצווה לבנות הציבור הלא-דתי. המדובר היה ב-8 מפגשים בשיתוף עם רב הקהילה. המפגשים כללו תכנים ופעילויות על אמונה, חגים, מצוות של נשים (כולל ביקור במקווה, הפרשת חלה והכנת נרות), מושגי יסוד ביהדות, ותפילה. הכול נסב סביב סוגיית האחריות האישית, המשפחתית והקהילתית. לכן נכלל במפגשים גם נושא ההתנדבות. הבנות אפו חלות ומכרו אותן לעמותת חסד. בית-הכנסת האורתודוקסי שאליו השתייכו - "שערי שמים"- פעיל מאוד ומוביל בצפון אמריקה. במסגרת הפעילות הקהילתית היו מביאים מרצים בכירים מכל רחבי העולם בנושאים שונים: מאמנות (יהודי

משפחת ברנט

המשך בעמ' 12 »

כדור או צנתור

שמונה שנים מלאו לחוג הכדורסל של "גבורת מרדכי"

"חבר'ה, יש לי שתי רשימות", אמר ד"ר עודד שוירמן לחבורה הצעירה בבית הכנסת. "תבחרו: או שאני רושם אותכם לצינתור - תגיעו לשם במוקדם או במאוחר - או שאתם נרשמים לכדורסל". כך החל לפני שמונה שנים חוג הכדורסל של "גבורת מרדכי". מידי יום שני מתאספים השחקנים במגרש הכדורסל בביה"ס "אמונים". במשך השנים מטבע הדברים חלה תחלופה, לעיתים אלו שנטשו חזרו, חבר הביא חבר, דור הילדים הבוגרים תגבר וכך בקיץ המהביל ובחורף הקריר מידי שבוע המסורת נמשכת. ג'יי ניוסטדטר, ארז קוטנר, מושיק גולדשטין, צורי פלד, אהרון כהן, עוזי דורי, אלעזר יפה, אלדן מידן ונוספים מצביעים ברגלים ואומרים כן לכדורסל ולא לצינתור. במשך הזמן נרשמו פציעות שונות. "בעיקר שבירת אצבעות וקריעת שרירים", מספר עודד. המצב נח יותר כשמנהל הקבוצה והמאמן הוא גם הרופא. "אני עצמי נפצעתי פעמיים וקרעתי שריר", מעיד עודד. זה לא מנע ממנו כמובן לחזור למשחק כעבור זמן קצר.

מיכל פרישטיק

ז'ואיאוס גיל יוליאנ

משחק כדורסל בבית ספר אמונים

מספר מנצח

ראיון עם שושנה מתוסוב מלכת המתמטיקה

צילום: רינת טואיטו

שושנה מתוסוב בביתה בין ספרי האלגברה

הייא זוכרת את כולם, את מאות התלמידים והתלמידות הנבוכים שהסבו ליד השולחן בפינת האוכל שלה, המורה הפרטית למתמטיקה, חברתנו הוותיקה, שושנה (שושי) מתוסוב.

הם התחילו נבוכים, אך לאחר חודשי לימוד ספורים רובם סיימו את המבחנים כשחיוך גדול על שפתותיהם ושמחה גדולה בלב הוריהם. ההשקעה הייתה כדאית. שושי זוכרת, לא רק את הפנים והשמות של תלמידיה ותלמידותיה, אלא גם כמה יחידות עשה כל אחד מהם, במה התקשה, וכמובן - כמה קיבל בבגרות.

כבר מכיתה ה' היא הייתה מנהיגה, וכבר אז המנהל ביקש ממנה להחליף מורה חסרה. כבר אז היא אמרה לאמה שזה יעודה: ללמד נכון חשבון. ומאז, היא מקדישה זמן רב למחשבה איך להסביר נכון כל סוגיה מתמטית, מן הפשוטות ביותר ועד המופשטות ביותר, אם לתלמיד בכיתות היסודי ואם לשמיניסטית ערב בגרות בחמש יחידות. היא מלאה דוגמאות, הסברים ומשלים על כל תרגיל - כי ההסבר הנכון הוא לב העניין אצלה.

מילדות השתמשה בכישרונה זה כשנתנה שיעורים פרטיים, ובכסף שהרוויחה קנתה סוכריה, כי בבית לא היה כסף. היא לימדה תלמידות לבגרות וכך מימנה את לימודיה בתיכון תלפיות.

את סיפור חייה החלה שושנה לבית גולדברג בגרמניה ובארץ-ישראל גם יחד. אמה, ברכה, שסיימה בהצטיינות את לימודיה, ניהלה משרד גדול של הנהלת חשבונות בדיסלדורף. ב-1933, בעקבות עליית היטלר לשלטון, החל מנהל המשרד לפעול ב'היטלר יוגנד' - הנוער ההיטלראי,ועם זאת, את פראו גולדברג הוא העריך מאוד. לכן, כשנכנסה סוף סוף להיריון - הריון בסיכון - הוא פנה אליה ואמר ישירות: "גברת גולדברג, תעשי שתהיי רחוקה מאוד מכאן! כאן יהיה רע מאוד ליהודים". היא לקחה את הדברים ברצינות, שבה לביתה והודיעה לבעלה: "אנחנו נוסעים לפלסטינה". וכשהבעל ענה: "מה? לפלסטינה? זאת שממה שם, וצריך לעבוד מאוד קשה", היא אמרה לו: "שמע, אם אתה רוצה להישאר כאן אתה יכול. אני והבטן עולים לפלסטינה". וכך נולדה שושנה, שושי גולדברג, בארץ ישראל. שושי גדלה בתל אביב והשתייכה לסניף בני עקיבא 'תל אביב מרכז' המיתולוגי, ממנו פנתה להגשמה בהתיישבות בעמק בית שאן, בקיבוץ טירת צבי. עמה הגיע גם חבר הגרעין, משה מתוסוב, שהפך בעלה. את החבר'ה מהגרעין היא השביעה שלא יספרו על כשרונה במתמטיקה, כדי שתוכל להשתבץ בענפים השונים - וזה הצליח: שלוש שנים עבדה ברפת של טירת צבי, חלבה פרות - ידנית, אלא איך? - ומאוד אהבה את העבודה... ואת הפרות.

לבסוף, הכישרון נחשף ונשלח אל הפסיכולוג פרופ' מונין מטבעון. אצלו למדה שושי את הצד הפסיכולוגי של בעיות הלמידה אצל טעוני טיפוח. כך פיתחה יכולות ללמד אף תלמידים עם תסמונת דאון. היא עדיין מחייכת בהיזכרה בתלמיד כזה שבמהלך השיעור התיישב תחת השולחן. שושי לא התרגשה - ומשם הם למדו.

בביתה - קלסר מלא מכתבים מהורים אסירי תודה, אבל היו גם הורים שזכו ממנה לגערה: "הם רצו שהילד יקבל 100, לא רק 95! מאוד כעסתי! מה אתם רוצים מהילדים? מה רע ב- 95"? משנתה החינוכית סדורה גם כלפי טענות אחרות של הורים. למשל: "אם הילדה תהיה מדריכה בסניף היא תרד בלימודים". שושי לא מבינה את זה: "הרי ההדרכה נותנת לנוער יותר מאשר עוד כמה נקודות במתמטיקה! עוד כמה נקודות במבחן לא יוסיפו כלום בחיים. עד עכשיו אני כועסת כשאני אומרת את זה". ובכלל, היא חושבת שאסור להכריח ילד בלימודים. המסר שלה להורים הוא פשוט: אל תלחיצו ואל תילַחצו.

אבל גם לתלמידים של ימינו היא שולחת חשבון: "אני כועסת על הקלות הבלתי נסבלת של הענקת הקלות. קשה? שיתאמץ! כולם רצים לאבחון. אני לא מקבלת את זה". סיפורים רבים קולחים מפיה, על הורים חילוניים שחששו מ'שטיפת מח לילד' מצד מורה דתייה; על המנכ"לית של חברה גדולה שבתיכון בקושי הבינה את השיעורים; על הילד שהתקשה בלימודים עד ששושנה אבחנה שהוא אמנם מתקשה בקריאה אך כשמקריאים באוזניו הוא מצליח מאוד; ועל תלמיד 'טוב' שהצליח ונעשה מורה ותלמיד 'רע' שנכשל ונעשה איש עסקים אמיד.

מלבד עיסוקה במתמטיקה, שושי היא 'פריקית' של ספרות יפה ומוזיקה קלאסית, וחברה שנים רבות בחוג לספרות ב'בית אריאלה'. בעלה משה, החבר מהסניף, נפטר לפני כחמש עשרה שנה, אך את שושנה קשה מאוד למצוא לבד. היא אשת סודם של הנכדים הרבים, בלי עין הרע, ועל שולחנה מתארחים חברים וחברות רבים. עם בני ובנות הגרעין מטירת צבי היא מבלה בפגישה חודשית מזה כ-60 שנה.

אנו מאחלים לשושנה עוד שנות הוראה וחברות רבות - וכמובן, הצלחה עם תלמידיה בבגרות.

יחזקאל פרנקל